

สิทธิในชีวิต : ศึกษากรณีโทษประหารชีวิต

เตชิต ปราศจาก

ในอดีตการลงโทษประหารชีวิตของไทย ลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายทารุณเพื่อ
แก้แค้นทดแทนต่อผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ รวมทั้งเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งและการตัดโอกาสในการ
กระทำผิดเพื่อเป็นการตอบสนองต่อรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคม
หากแต่ปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู
ผู้กระทำผิดเป็นสำคัญประกอบกับการลงโทษประหารชีวิตเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนไม่ได้ทำให้
สังคมเกิดประโยชน์สูงสุดแต่ประการใด นอกจากนี้การใช้โทษประหารชีวิตไม่สามารถมีผลต่อการ
ยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง รวมทั้งกระแสการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
ของประชาชนในสังคม ทำให้ประเทศส่วนใหญ่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต เพราะการ
ใช้โทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนรวมทั้งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลัก
ของศาสนา ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ทั้งโลกจำนวนมากกว่า 2 ใน 3 ได้ยกเลิกโทษ
ประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติสำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการยกเลิกโทษประหาร
ชีวิตในประเทศส่วนใหญ่ทั้งโลก คือปัจจัยทางด้านการเมือง ได้แก่ ระดับความเป็นประชาธิปไตย
ของประเทศ ลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่มีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยสูงรวมทั้งกล้า
ตัดสินใจในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ประสบการณ์ของประเทศเกี่ยวกับสงคราม และแรงกดดัน
จากต่างประเทศให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะแรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจจากนานาชาติ
อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิต โดยมีพัฒนาการของการ
ประหารชีวิตตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันดังเช่นประเทศต่าง ๆ กล่าวคือ มีการประหารชีวิต
ด้วยวิธีการที่มีความโหดร้ายทารุณในอดีต เพื่อการแก้แค้นทดแทนเป็นสำคัญ จนกระทั่งปัจจุบันที่มี
การประหารชีวิตที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น ตามแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดที่ได้เปลี่ยนแปลงไป
โดยประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้ามาเป็นการฉีดสารพิษ ในขณะที่
ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ทั่วโลกได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต อันส่งผลให้ประเทศไทย
ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดจำเป็นต้องพิจารณาทบทวนถึง
การใช้โทษประหารชีวิตดังกล่าวแนวคิดที่สำคัญของประชาชนที่มีต่อโทษประหารชีวิตในประเทศ
ไทย คือ ประชาชนไทยส่วนหนึ่งยังคงเห็นด้วยกับการใช้โทษประหารชีวิต เนื่องจากเห็นว่าหาก
ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำลังทวีความรุนแรงมาก
ขึ้นในประเทศ การใช้โทษประหารชีวิตยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยเพื่อเป็น

การป้องปรามอาชญากรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ทัศนะของประชาชนอีกส่วนหนึ่งกลับเห็นว่าประเทศไทยควรมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างถาวรเพราะโทษประหารชีวิตไม่สามารถป้องปรามอาชญากรรมได้ รวมทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งการประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ผิดศีลข้อที่ 1 ที่ห้ามฆ่าสัตว์ของพระพุทธศาสนา

กระแสสังคมดูเหมือนจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย มีทั้งเสียงเรียกร้องให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เพราะเห็นว่าการประหารชีวิตคนนั้นเป็นความรุนแรงที่กระทำต่อชีวิตมนุษย์ แม้ว่าเมื่อมีการประหารชีวิตไปแล้วก็ได้แสดงว่าสังคมจะสงบสุข ตรงกันข้ามผู้ที่ถูกประหารชีวิตย่อมมีความโกรธแค้นในใจ มีความหวาดระแวงต่อกัน ไม่มีความสงบสุข นอกจากนี้อาจเกิดความผิดพลาดได้ในกระบวนการยุติธรรม ที่อาจจะเกิดจากความไม่โปร่งใสในกระบวนการพิจารณาหรืออาจเกิดในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ ทำให้ผู้บริสุทธิ์อาจถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตโดยไม่มีโอกาสพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองอีกต่อไป เพราะถูกประหารชีวิตไปแล้ว (เสียชีวิต) ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการประหารชีวิตให้เหตุผลว่า การลงโทษด้วยการประหารชีวิต เป็นการลงโทษที่มีความแน่นอน และมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษด้วยวิธีการอื่น ในการยับยั้งชั่งมือป้องปรามมิให้มีการก่ออาชญากรรม ทั้งประหยัคกว่า โดยรัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูผู้ประกอบอาชญากรรมร้ายแรงเหล่านี้เป็นเวลานาน และเนื่องจากการบังคับใช้โทษประหารชีวิต จะให้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญ ที่มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งถือเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ที่ทำให้มีการใช้โทษประหารชีวิตมากขึ้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นควรที่จะมีการศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตนั้นไม่สามารถยับยั้งอาชญากรรมได้ เพราะอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดจากตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรมืออาชีพไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย จึงกระทำความผิดเพราะรู้ช่องทางที่จะเอาตัวรอดได้ดีกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบได้จากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เคยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วและนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งก็ยังมีสถิติการเกิดอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมอยู่ดี เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่แต่ก็ยังเกิดปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงอยู่เสมอและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการลงโทษประหารไม่สามารถยับยั้งปัญหาอาชญากรรมลงไปได้

ประเด็นที่ 2 ปัญหาการลงโทษประหารชีวิตขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุที่ว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นโทษอาญาที่เก่าแก่ และรุนแรงมากที่สุดซึ่งการประหารชีวิตนั้นมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไปตามกาลเวลา ถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมี

การลงโทษประหารชีวิตที่รุนแรงน้อยกว่าเดิมด้วยวิธีการนิตยาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 แต่ก็ยังถือว่าเป็นการลงโทษที่มีความโหดร้ายและรุนแรงไว้มนุษยธรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Right) ข้อ 3 และข้อ 5 กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล และบุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้

ประเด็นที่ 3 ปัญหาการลงโทษประหารชีวิตหากเกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมแล้วไม่สามารถแก้ไขได้ การลงโทษประหารชีวิตต่อกระทำความผิดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนอย่างมาก เมื่อมีการตัดสินโทษประหารชีวิตกับผู้กระทำความผิดไปแล้ว แต่ต่อมาทราบว่าบุคคลดังกล่าวมิได้กระทำความผิดจริง ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้

ประเด็นที่ 4 การลงโทษประหารชีวิตขัดกับหลักศาสนาพุทธ จุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา คือความผาสุกและสันติสุขให้เกิดแก่มวลมนุษย์ทุกหมู่เหล่า พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าทุกชีวิตนั้นมีสิทธิต่อชีวิตนั้นมีสิทธิต่อชีวิต แม้เพียงความคิดจะร้ายสิ่งที่มีชีวิตก็เป็นความผิดแล้ว ในทัศนะของพุทธนั้นแหล่งต้นตอของความชั่วร้ายนั้นจากความคิดด้านร้ายอกุศล จิตอันนำไปสู่พฤติกรรม และก่อการร้ายด้วยกายในที่สุด อาชญากรรมนั้นไม่สามารถหยุดยั้งได้ด้วยความกลัวตาย แต่อาจเป็นไปได้ด้วยมโนสำนึกที่ละอายต่อการทำบาป หากไม่เช่นนั้นแล้วคงไม่มีอะไรที่จะหยุดยั้งความคิดชั่วร้าย อันนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้

โทษ ถือว่าเป็นมาตรการบังคับในทางอาญาอย่างหนึ่ง เป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่ดั้งเดิมที่สุดและจนบัดนี้ยังไม่มีสิ่งอื่นมาทดแทน โทษถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษและทำให้ได้รับผลร้าย ในทางกฎหมายอาญานั้น เนื้อความของกฎหมายจะกำหนดว่าอะไรบ้างเป็นโทษ ซึ่งนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติแล้วก็จะไม่ใช่โทษ และรัฐเท่านั้นที่เป็นผู้ลงโทษตามกฎหมาย และต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดด้วยตามกฎหมายไทยมีกำหนดโทษไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ 5 ประการ มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มีดังนี้ 1)ประหารชีวิต 2)จำคุก 3)กักขัง 4)ปรับ และ5)ริบทรัพย์สิน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น (Retribution and Expiration) คำว่า “แก้แค้น” หมายถึง การกระทำตอบแทนเพื่อให้สาสมกับความรู้สึกแค้นเคืองของฝ่ายผู้เสียหาย คำว่า “ทดแทน” หมายถึงมิใช่การกระทำเพื่อระงับอารมณ์ของฝ่ายผู้เสียหาย แต่เป็นไปเพื่อความเป็นธรรม 2)ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้เป็นการข่มขู่วิธีให้ผู้ใดกระทำความผิดขึ้นอีก (Deterrent) กล่าวได้ว่า โทษประหารชีวิตสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลทั่วไปในรัฐนั้นๆ ได้รวมทั้งผู้กระทำความผิดในอดีตให้ความสำคัญกับการข่มขู่มาก การประหารชีวิตมักจะทำต่อหน้าสาธารณชนด้วยวิธีการที่

ทารุณโหดร้ายจนผู้ต้องโทษถึงแก่ความตาย และ 3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก (Incapacitation) เพราะ โดยผลของการลงโทษเป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวร เป็นการกำจัดต้นเหตุแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับข้อเสนอแนะ เห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายโดยให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบทบัญญัติของกฎหมายไทยให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยมีแนวทางการดำเนินการในหลายแนวทาง กล่าวคือ กำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีการพักการลงโทษและโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการพักการลงโทษสำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดว่ากรณีใดหรือความผิดฐานใดสมควรที่จะพักการลงโทษหรือไม่พักการลงโทษ ควรให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหากรณีนักโทษล้นเรือนจำ และเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม แก้ไขบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน โดยที่ไม่มีสิทธิได้รับการลดโทษหรือพักการลงโทษ จนกว่าจะได้รับโทษไม่น้อยกว่า 20 ปี เพื่อตัดปัญหาความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมและเป็นการลดความเสี่ยงในการตัดสินใจลงโทษประหารชีวิตที่ต่อมาภายหลังปรากฏว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งจะไม่สามารถเยียวยาหรือเรียกชีวิตกลับคืนมาได้ อีก ประเด็นต่อมาคือ กำหนดโทษปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพการกระทำความผิดและเสียหายที่รัฐได้รับ โดยให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าปรับ โดยคำนึงว่าการลงโทษดังกล่าวต้องเป็นการลงโทษในเชิงป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และป้องกันปราบปรามให้ผู้อื่นเกรงกลัวมิกล้ากระทำความผิดด้วย ด้านองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดควรมีการปรับปรุงสถานที่ควบคุมตัวโดยสร้างเรือนจำความมั่นคงสูงไว้สำหรับนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีที่มีความผิดร้ายแรงที่ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงโทษประหารชีวิต สุดท้ายรัฐควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงยุติธรรม ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเรื่องการลงโทษประหารชีวิต ว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นไม่สามารถยับยั้งการก่ออาชญากรรมได้และยังเป็นการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ขัดต่อศีลธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลและอนุสัญญาฯ ซึ่งไทยได้ลงนามเป็นภาคีไว้แล้ว เพื่อให้ประชาชนภายในประเทศมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และสอดคล้องกับนานาประเทศในโลกที่ส่วนใหญ่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณิต ฌ นคร. (2543). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป

นพนิติ สุริยะ. (2537,มิถุนายน). สิทธิมนุษยชน

ประเทือง ธานีผล, อาชญาวិทยาและทัณฑวิทยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540)

ปราโมทย์ สุดนิคม. (2561). 24 คดีเยาวชนระหว่างใช้กฎอัยการศึก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

วีระ โลจายะ. (2532, มีนาคม) กฎหมายสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 10)

หยุด แสงอุทัย . (2523). กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 14)

อุทิศ แส่นโกติก. (2513). “วัตถุประสงค์ของการลงโทษ.” บทบัณฑิตย, เล่มที่ 27,
ตอนที่ 2